

Oplichtende woorden

De mooiste preken van
Andries Zoutendijk

Oplichtende woorden

Oplichtende woorden

De mooiste preken van
Andries Zoutendijk

KokBoekencentrum Uitgevers – Utrecht

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met de IZB/Areopagus, centrum voor contextuele en missionaire verkondiging.

Ontwerp omslag: Geert de Koning
Lay-out en dtp binnenwerk: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 435 3219 8
ISBN 978 90 435 3220 4 (e-book)
NUR 707

© 2019 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht
www.kokboekencentrum.nl
Alle rechten voorbehouden

KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Inhoud

Ter inleiding – Luisterles	7
<i>Beatrice de Graaf & Barbara Lamain</i>	
1. Geen weg terug	17
Exodus 13:17-18	
2. Face to face met God	26
Exodus 20:20	
3. Kracht om te baren	35
Jesaja 36:4	
4. De dood mag niet winnen	44
Jesaja 38:1-11 en 16-20	
5. Herderlijke zorg voor ontredderde mensen	54
Jesaja 40:11	
6. De wakkerboom	61
Jeremia 1:11-12	
7. Een advies om af te hakken en uit te rukken	71
Matteüs 5:27-30	
8. Ik heb een Vriend	80
Lukas 11:5-8	
9. Wij zijn maar knechten	87
Lukas 17:7-10	

10. Het stille werk	95
Lukas 22:31-32	
11. Wel verschil, geen afstand	101
Lukas 23:43	
12. God spreekt ook Efezisch	108
Handelingen 19:20	
13. Gevraagd: een goed en mooi leven	116
Filippenzen 4:8-9	
14. <i>Wij</i> geloven	125
Hebreeën 11:1	
15. Terug naar je eerste liefde	134
Openbaring 2:1-7	
Personalia	143

Ter inleiding – Luisterles

Hoe schrijf je over preken die je als toehoorder hebt ontvangen? Luisteren naar preken is een heel subjectief gebeuren. We luisteren vanuit ons leven, ons algemene gezichtspunt of juist vanuit de situatie waarin je op dat moment zit, en het gevoel dat je op dat moment hebt. Voor ons allebei als inleiders op deze bundel geldt dat we al heel lang luisteren naar de preken van Andries Zoutendijk. Het begon al tijdens onze studententijd, af en toe, als we een weekend in Utrecht waren. Maar de afgelopen twintig jaar zijn wij altijd lid van de Jacobigemeente geweest. In die twintig jaar is er veel veranderd; wijzelf, de gemeente, de dominee zelf – en is er ook veel hetzelfde gebleven.

Voordat wij in Utrecht kwamen waren we niet gewend om zo lang preken te horen van dezelfde predikant. In Voorthuizen respectievelijk Putten stond er een heel legertje predikanten op de kansel, en kon je nog weleens schakelen tussen diverse soorten preken. Daardoor was er ook een minder langdurige en intensieve relatie met de predikant. Pas in Utrecht is het luisteren van de preken ook meer gaan samenhangen met het actieve engagement in de gemeente, en met het beter leren kennen van de predikant zelf. Een proces dat wederzijds was. Dus of de preken nu zijn veranderd, de dominee, onze relatie met de predikant, of onze eigen levens – dat is waarschijnlijk allemaal waar.

Maar wat voorop staat, is dat het luisteren naar preken de kern van ons gemeentezijn is geweest en nog steeds is. Rowan Williams legt het mooi uit in *Holy Living*: het wezen van het christendom is natuurlijk het Woord van God, zoals

dat naar ons toe komt in de Heilige Schrift.* Maar dat wezen manifesteert zich niet in de moderne, of klassieke figuur van een christen die gebogen over zijn of haar bijbeltje dat Woord probeert te doorgronden. Voordat de Schrift ‘in de binnenkamer’, privé, wordt gelezen, wordt ze publiekelijk gehoord. De kerk, dat is de ‘ekklesia’, de mensen die zijn samengeroepen om als groep te luisteren naar een verkondiging. Dat klinkt allemaal heel bekend, logisch en wellicht zelfs als een cliché. Maar hoe meer je met elkaar kringt, discussieert, studeert en praat, hoe meer de gave van het *luisteren* soms verloren dreigt te gaan. Waar word je in deze tijd, zeker als je zelf ook een actief, pratend, onderrichtend beroep hebt (zoals wij beiden), nog stilgezet om te luisteren? En waar léér je nog luisteren? En waar gebeurt het dat te midden van al onze meningen en moderne twijfels, iemand tegen de klippen op aan ons verkondigt dat het evangelie waar is en dat we bij Jezus moeten zijn? Dominees moeten vandaag de dag van goeden huize komen, muziek, tussenzang en powerpoints gebruiken om hun gemeente een half uur lang te kunnen boeien. In de afgelopen meer dan twintig jaar hebben we ervaren dat het niet van die ondersteunende middelen afhangt, maar toch echt van de inhoud van de verkondiging.

Als er wordt gepreekt, dan gebeurt er iets. Het heeft een impact die wij niet organiseren. We vertrouwen op de kracht van het bijbelse getuigenis en op de werking van de Geest. De Geest maakt gebruik van kleine mensen en hun woorden, laat ze uit het stof verrijzen en reiken naar het hogere.

Bijbelse tijd

Dat is Andries Zoutendijk door de jaren heen altijd gelukt, niet alleen bij ons, maar bij de gemeente als geheel. Dat

* Vgl. Rowan Williams, *Holy living. The Christian tradition for today* (Londen 2017).

komt omdat hij ons heeft leren luisteren, en zelf ook al luis-terend die Schrift doorloopt en tot ons brengt. Met zijn eigen speciale techniek, die hij door de jaren heen heeft ontwik-keld, schildert Zoutendijk met de kwast van het woord verge-zichten, doorkijkjes en landschappen die hij ons voorhoudt. Die door hem geschetste afbeeldingen zijn zo krachtig, dat ze de toehoorder erin trekken. En dat is een bijzondere manier van verkondiging: niet het vingertje, niet de directe toepas-sing, maar een confrontatie met beelden die anders zijn, con-fronterend, maar ook direct aangrijpend.

Het bijzondere van de eeuwenoude verkondiging van de Schrift is immers dat er iets vreemds wordt verondersteld. Toehoorders van nu worden geacht zich te kunnen vereen-zelvigen met een publiek dat ruim tweeduizend jaar geleden datzelfde Woord ontving. Wij moeten zomaar accepteren dat we naast een publiek worden geplaatst dat bij de Sinaï de woorden van Mozes hoorde. Of dat door profeten met ontreg-elende nachtgezichten werd wakker geschud. Wat veel dominees dan vaak doen, is dat ze meteen de brug slaan naar ‘de betekenis voor het hier en nu’. Dat ze meteen de moderne verstaanshorizon omarmen en zich naar hun moderne, een-entwintigste-eeuwse toehoorders overbuigen en uitleggen wat we er nu mee kunnen, of niet kunnen, en dat het van-daag de dag natuurlijk allemaal heel anders ligt. Of dat ze er onmiddellijk allerlei morele lessen aan gaan verbinden.

Dat doet Zoutendijk niet. Want daarmee kan de prediker het verhaal zelf in de weg staan. Hij begrijpt dat de ‘tijd’ van de Bijbel geen ‘gewone tijd’ is, het is bijbelse tijd. Hij doet zijn best om die bijbelse tijd uit te tekenen, beeldend te maken. Er moet namelijk wel iets gebeuren om luisteraars van nu die vreemde verhalen van toen binnen te halen. Jezus sprak in gelijkenissen voor de mensen uit het Israël van rond het jaar nul, maar zijn narratief creëert een tijdsdimensie die ook op onze situatie slaat. Het gaat over nu; het gebeurt nu.

Het bijbelse verhaal is in zichzelf sterk. Daar kunnen we op vertrouwen. Om dat te leren, is het heel belangrijk om niet meteen dat verhalende proces van de Bijbel, of het nu om de gelijkenissen van Jezus, of om de verhalen van het Oude Testament gaat, te onderbreken met ‘moderne’ vragen. Hoe zit het, hoe kan het, wat moeten wij hiermee? We moeten de verhalen van toen niet meteen gaan toepassen op de mensen nu; het kan ook omgekeerd. Wat Zoutendijk juist doet is dat hij de luisteraars van nu terugbrengt naar die bijbelse tijd. Hij begint te vertellen over de belegering van Jeruzalem en het gebulder van de Rabsaké alsof hij er zelf bij was, is. Dat is meer dan een spannend verhaal vertellen en je gehoor meeslepen door hun verbeelding te prikkelen. Dat is echte vertelkunde, die tegelijkertijd van de toehoorders luisterkunde veronderstelt. Alleen door je als luisteraar te laten meevoeren wordt de lijn van het verhaal, het verloop van de recitatie echt duidelijk. Waarom vertelde Jeremia die verhalen, waarom werd dit zo opgeschreven? Wat was de bedoeling van dit verhaal voor het publiek van die tijd? Pas als je je laat meenemen in dat verhaal en overgeeft aan de cadans van het Woord, ga je begrijpen wat het publiek van toen moest leren. Waarvoor was dit verhaal toen bedoeld, en waarvoor niet? Welke weg is Paulus met zijn brieven en is Jezus met zijn gelijkenissen en waarschuwingen voor zijn discipelen aan het banen? De manier waarop Zoutendijk preekt, is een zorgvuldig waden achter de bijbelse profeten en aartsvaders van het Oude Testament aan. En dan ook achter de ultieme profeet, priester en koning van het Nieuwe Testament aan – Jezus, via de kronkelende paden die door Hem zijn gebaan in het struikgewas van onbegrip en ongelooft.

Preken is belijden

Want daar gaat het om in de Schrift, en in de preken van Zoutendijk: om het lopen achter Christus aan. Ook als we

het niet begrijpen of op een rijtje kunnen krijgen, volgen we Hem in dat wat Hij op aarde deed. Daarmee zijn alle verhalende verhalen, hoe rijk van detail ook, belijdenissen.

Die belijdende focus is het geheim van Andries' prediking, zowel in de wij-vorm als in de ik-vorm. Zijn woord-schilderijen zijn getuigenissen. Soms neemt hij de gemeente mee en gaat hij naast de hoorder staan door in de wij-vorm te spreken. Soms spreekt hij vanuit de ik-persoon, ofwel om vanuit een 'tegenover' te spreken, ofwel om zelf voorop te gaan in het belijden voor God. Zijn focus is op Christus. Het evangelie is niet altijd een kloppend verhaal. Maar ik geloof het wel, preekte hij eens. Dat geldt in tijden van hoop en vertrouwen, maar ook in tijden van duisternis. Kort na de tsunami in Zuid-Azië preekte Zoutendijk over de vraag 'waar is God dan in deze ellende?' Hij hield zich verre van een verklaring of een antwoord of een directe toepassing, maar antwoordde met een belijden: 'Wat u ook geleerd en ontvangen hebt... (Fil. 4:9). Wat hebben we dan geleerd, wat is aan ons overgeleverd? Wij hebben meegekregen dat God er is. Met je hersens denk je vaak: Hoe kan het? Hoe kan het? Hoe kan het? Waarom zit je hier dan nog? Waarom sta ik hier nog? Ik heb het meegekregen. Ik heb meegekregen dat God er is. Dat Hij dingen doet die ver boven ons uit gaan, onbegrijpelijk. Hij is heilig en verheven. Maar ik heb ook meegekregen dat er een God is die alle dingen in de hand heeft en ze doet meewerken ten goede. En als ik niets meer weet te zeggen over wat ik zie, dan heb ik dat nog wel meegekregen. En dat er een God is die ons het eeuwige leven geeft door Jezus Christus. En dat Hij onze Vader is. Al het water van de wereld zal dat niet wegspoelen.'

Doordat Zoutendijks preken niet alleen verhalen maar ook belijdenissen zijn, leiden ze ons weg van de geobseerdeerdheid met onszelf. We zijn niet van onszelf, we zitten niet vast in deze tijd met alle verlokkingen en nadelen van

dien. We zijn van Hem en we horen bij Hem, ook al kunnen we dat niet altijd verklaren. Zoutendijk kan daar echt van gruwen, van ‘steeds dat vervloekte bezig zijn met onszelf’. In een stad vol studenten, individuen en jonge professionals, plus wat ouderen, ligt dat gevaar van navelstaarderij uiteraard enorm op de loer. Net zoals het gevaar dat we te veel in onze cultuur opgaan, en in onze verlangens en behoeften te veel gesecculariseerd raken, waar Herman Paul zo duidelijk over geschreven heeft.* De enige vraag die er echt toe doet is: wie is Jezus Christus? Toen, en dan ook nu, voor ons? Wanneer wij bij Christus horen, betekent het dat wij dus ook onlosmakelijk met zijn gemeente verbonden zijn. Dat bevrijdt ons van een overmatige focus op onszelf, onze keuzes, onze beleving en ons geloof.

Vreemd zijn

Doordat de preken van Andries een luisterles zijn, en ons meenemen naar die bijzondere tijd, de bijbelse tijd, staan ze in conflict met de cultuur. We mogen best vreemd zijn. We hoeven niet bij al het discipelschap en missionair zijn ons te veel naar die huidige cultuur en het hedendaagse begripsskader over te buigen. Preken over de belegering van Jeruzalem, of juist over een amandeltak, mogen best vreemd zijn. Buitenstaanders mogen ons vreemd vinden.

Dat meegenomen worden in verhalen naar een andere tijd, of beter gezegd, naar een andere tijdsdimensie waarin we met Israëlieten van toen kunnen verkeren, is een manier om de verblindende focus op het heden te relativeren. Het is goed om je te verliezen in de prachtige schilderijen van die bijbelse tijd. Maar het mag ook een manier zijn om naar de toekomst te kijken. Wanneer we uit een preek te veel een

* Herman Paul, *De slag om het hart. Over secularisatie van verlangen* (Utrecht 2017).

betekenis voor het hier en nu willen halen, vergeten we dat het hier en nu vergankelijk is en dat de toekomst nog zoveel meer te bieden heeft.

Wanneer discipelschap alleen gaat over het volgen van Jezus hier en nu, kunnen we het zicht verliezen op de hoop voor de toekomst die in ons moet zijn. Wij zijn bedoeld voor de toekomst van God. Dat is toch ook de grote differentiator ten opzichte van andere geloven en niet-gelovigen: dat wij hopen op een einde van het kwaad en een betere toekomst.

In onze gemeente zijn er minder mensen dan vroeger die worstelen met wat toen heette de 'toe-eigening van het heil'. Ze zijn er wel, gemeenteleden die niet aan het Avondmaal gaan, dat niet durven of aankunnen. Maar daar preekt Zoutendijk ook voor: Kom voor de dag met alles wat vreemd, verkeerd of fout is.

Jezus bewoog zich in concentrische cirkels naar Jeruzalem toe. Hoe dichter Hij bij de stad kwam, hoe meer Hij zijn discipelen vertelde over zijn naderende dood. Ze moesten letterlijk met Hem meewandelen vanuit Galilea, via allerlei omwegen, langs heidense plaatsen en voorstades, om al luisterend te leren dat Jezus' dood noodzakelijk was. Alleen zijn dood zou de weg voor hen vrijmaken. Dat radicale van vergeving en verlossing, die noodzaak om verder te gaan, ook al overkomen jou of anderen in je omgeving erge dingen, dat is het verhaal van de Schrift. Dat heeft Andries in zijn preken ook meer en meer gedaan: mensen achter Jezus aan te drijven, ze onder zijn gehoor plaatsen, ze laten luisteren, maar ze dan ook op te roepen om voor de dag te komen met datgene wat in hun, ons, leven vergeven moet worden. 'Alles wat door het licht ontmaskerd wordt, wordt openbaar, en alles wat openbaar wordt, is zelf licht' (Ef. 5:13-14). Het kan alleen via de dood en opstanding van Christus.

Ruimte maken

Zoutendijks preken zijn pareltjes van exegese. Niet omdat ze controverses beslechten, dogmatische uitspraken doen, of stelling nemen in theologische debatten. Zijn preken staan exegetisch in de rabbijnse traditie: het zijn verhalen met een richting. Het gesproken woord is een voortzetting van de Schrift, en die is bedoeld om mensen mee te nemen, te onderwijzen en tot inkeer te laten komen. En dat kan alleen als de woordkeus en de zinsbouw ruimte geven aan zowel het verstand als het hart. De woorden in Zoutendijks preken leggen uit, in gewone taal. Ze zijn niet omslachtig of te ingewikkeld. Er is weinig binnenkerkelijk of wetenschappelijk jargon. Er worden weinig filosofen, theologen, auteurs of moderne films aangehaald of met moeilijke citaten gepraald. De zinnen zijn mooi en gepolijst. Ze zijn niet gegoten in zogenaamd spirituele flarden of kreten, maar als heldere en bondige regels uitgeschreven. En daarmee ook weer spreektaal. Die regels worden levend wanneer ze uitgesproken worden. De gemeente hoort ze, en dan beweegt er ook wat, er komt meer ruimte.

Luisteren naar preken creëert ruimte in je hoofd en in je hart. De vergezichten en beelden die Zoutendijk oproept, trekken ons een wijdere dimensie binnen. Ruimte legt niet alles uit. Er zijn engten die blijven en die we zuchtend moeten verdragen. Bestaansangst zal er blijven. Preken betekent ook luisteraars doordringen van het ‘nog niet’. We zijn er nog niet, er is nog meer in het verschiet. We sluiten graag af met een fragment van Zoutendijk uit een lezing over prediking: ‘Ruimte is dat wat we prediken: God maakt ruimte. De naam Jozua (Jezus) komt van een woord dat ‘ruimte maken’ betekent. Het is een kernwoord voor verlossing [...]. Psalm 118 zingt: “Ik werd benauwd van alle zijden en riep de Heer oot-

moedig aan; de Heer verhoorde mij in 't lijden en deed mij in de ruimte gaan". Die ruimte kunnen wij niet geven; dat doet God.'*

Beatrice de Graaf & Barbara Lamain

* A.J. Zoutendijk, *De psyche van de hoorder en de gereformeerde bevinding*, lezing studiedag Areopagus, vrijdag 27 maart 2009. Te raadplegen via www.izb.nl.

1. Geen weg terug*

Schriftlezing: Exodus 13:17-22; Hebrëeën 11:13-16

‘Toen Farao het volk had laten gaan, leidde God hen niet op de weg naar het land der Filistijnen, hoewel deze de naaste was; want God zeide: Het volk mocht eens berouw krijgen wanneer zij in strijd gewikkeld werden, en naar Egypte terugkeren. Daarom liet God het volk zwenken, de woestijnweg op naar de Schelf-zee’ (Exodus 13:17-18, NBG).

Toen de Here God zijn volk uit Egypte bevrijdde, bracht Hij hen niet via de kortste weg naar het beloofde land. Die route zou dan via het noorden zijn gelopen, langs de kust. De Israëlieten hadden lang in het noorden van Egypte gewoond, in het land Gosen, waar ze de steden Pitom en Raämses hadden moeten bouwen. De snelste manier om vandaar in Kanaän te komen zou de kustroute zijn, regelrecht naar het gebied van de Filistijnen, die immers in Kanaän ook aan de kust woonden. Binnen enkele weken zou het volk het beloofde land hebben kunnen bereiken.

Omweg

Maar zo is het niet gegaan. Op de bevrijding volgde geen snelle intocht. Er kwam een omweg en daar had God zelf de hand in, vertelt onze tekst. Ze namen niet de voor de hand liggende route. Dan zouden ze al heel snel op verzet zijn gestuit. De kustroute was namelijk van groot strategisch en economisch belang. Het was een ideale invalspoort voor

* Preek gehouden op 7 mei 2000.

vijandelijke troepen die het land wilden binnenvallen. Daarom werd deze weg streng bewaakt. Langs de weg lagen sterke garnizoenen en forten. Als het volk Israël onmiddellijk deze route had gekozen, zouden ze meteen belaagd zijn door een overmachtige vijand. Daar zouden ze dan zware strijd hebben moeten leveren en dat wilde de Here God voorkomen.

Maar – denk je dan – God heeft toch niet altijd zware strijd voorkomen? Ze hebben naderhand nog veel te stellen gehad met machtige vijanden. Iedere keer hielp God hen er doorheen. Straks komen ze via die omweg nota bene bij de Schelfzee, de Rode Zee, en dan is de situatie helemaal hopeeloos. Vóór hen het water, opzij de bergen en achter hen het leger van de farao. Dat is toch vreemd. God wil zijn volk een zware strijd besparen door hen langs een omweg te leiden, maar vervolgens komen zij juist in een nog grotere impasse terecht. Terwijl Hij hen wil beschermen, belanden ze midden in de ellende.

Ja, zo lijkt het. Maar er is één verschil en daar gaat het nu om. Als ze eenmaal bij de Rode Zee zijn, kunnen ze niet meer terug naar Egypte. Ze zijn dan het ‘point of no return’ gepasseerd. Die terugweg is afgesneden. Maar als ze meteen die kortste route hadden genomen, dan zou de weg naar Egypte nog open liggen en dan zouden ze mogelijk berouw kunnen krijgen. Zo noemt God dat: Het volk mocht eens spijt krijgen van hun uittocht en zeggen: Waar zijn we eigenlijk aan begonnen? Waar kom je met God terecht? Is dit nu het nieuwe begin? Toen die Mozes kwam en over vrijheid begon te spreken, wekte dat al onze argwaan... Maar nu weten we het zeker. Laten wij haastig teruggaan, achter Pasen terug, naar Egypte!

‘Nee’, zegt de Here, ‘dat wil Ik niet. Nooit zullen jullie terugkeren naar Egypte.’ Het volk mocht eens berouw krijgen. Van zonde? Van ongeloof? Van kleinzerigheid? Nee, berouw van de bevrijding!

Spijt

Welk volk heeft er nu spijt van zijn bevrijding? Wij vieren het zoveel jaar na dato nog en we zijn niet van plan ermee op te houden. Welk volk heeft er nu spijt van zijn bevrijding? Eén volk vooral, het volk van God, Israël. Misschien mag ik er zachtjes bij zeggen: *en de gemeente*. Dat volk heeft zo vaak gedacht: Waren we er maar nooit aan begonnen! Waren we maar niet bevrijd! Geloven in God? Goed. Maar als het vervolgens menens wordt, als we ergens uit moeten wegtrekken en als het dan ook nog tegenvalt, dan klinkt het: Waren we maar niet bevrijd! Geen ondankbaarder volk dan het volk des Heren.

Dat moet toch wel de zonde van het ongeloof zijn. Eigenlijk zit daar alles op vast, als we eerlijk zijn. God heeft het wel beloofd, denken we soms, maar het klopt niet. We vertrouwen het niet, we geloven niet dat het goed komt als we met Hem de woestijn in trekken. We vertrouwen er niet op dat wij met Hem thuiskomen, dat Hij *niet zonder ons* thuis wil komen.

Er hoeft maar weinig te gebeuren of het geloof zinkt je in de schoenen. In plaats van op God te vertrouwen en het bij Hem te zoeken, kijk je zenuwachtig rond. Je raakt teleurgesteld en de vraag dringt zich steeds meer aan je op: Is dit nu het leven *na Pasen*? Is dit de bevrijding? Zendingspredikant Gerrit Vreugdenhil schrijft vanuit Chili dat veel christenen daar kortgeleden tot persoonlijk geloof kwamen. Dat wil heel wat zeggen in die cultuur. Van huis uit zijn ze meestal vaag katholiek, vaak ook bijgelovig, en dan worden ze *bewust christen*. Ze hebben een nieuw begin gemaakt, ze zijn ook werkelijk ergens uitgetrokken, en dat heeft consequenties. Op zedelijk gebied (in de beleving van hun huwelijk), op maatschappelijk gebied (in hun houding tegenover corruptie), op het terrein van consumptie (het beperken of zelfs het geheel afzien van alcohol). Dat hebben ze allemaal

achter zich gelaten en ze zijn enthousiast lid geworden van een of andere pinkstergroepering. Dan komt de strijd. Dan blijkt het allemaal nog niet zo mee te vallen. Ze struikelen en vallen terug. Waar is dan die Heilige Geest, van wie ze zo vol waren?

Nooit echt ‘nee’ zeggen

De Israëlieten hoopten op een snelle route, maar die was er niet. In die impasse gaat Egypte weer trekken. Egypte... dat is het slavenbestaan, dag in dag uit. Overzichtelijk, dat wel; orde en regel, voorspelbaar, en in die zin ook veilig, zou je haast zeggen. Maar wel een slavenbestaan. Aan het eind wacht de dood. Egypte is eigenlijk één groot graf, dat kun je nog steeds zien. De reusachtige piramiden zijn niets anders dan massieve doodskisten. Het slavenbestaan betekent: leven tot de dood erop volgt; leven zonder toekomst, zonder uitzicht. Laten wij vandaag eten en drinken, morgen is het voorbij.

Egypte is ook: dat je je laat vermaken en dat je Gods beloften en geboden vergeet. Egypte, dat is: meedoen, altijd maar meedoen en nooit ‘nee’ zeggen, nooit echt ‘nee’ zeggen. Er wordt ons veel verstrooiing geboden, op allerlei manieren. Werken bijvoorbeeld. Dan kun je namelijk zeggen dat je het druk hebt. Je hebt het ook druk en je moet er niet aan denken dat je dat niet hebt. Want dan moet je gaan nadenken over wat je leven nu eigenlijk voorstelt en waar je dan voor leeft, naar welke toekomst je op weg bent. Dus ga je maar door. En als je niet werkt, dan zijn er de plaatjes, de beelden. Ze flitsen aan je voorbij. Je kijkt ernaar, met open mond of verveeld. Je consumeert de beelden tot je erbij neervalt...

Misschien zeg ik het nog niet helemaal goed. Misschien is Egypte wel gewoon een burgermansleven, maar dan *zonder uittocht!* Er was toch Iemand die jou had bedoeld voor

die uittocht? Je was nog maar net geboren of je werd al ondergedompeld, bij wijze van spreken. Dat slaat op die uittocht. Ergens uit en ergens naartoe. Bevrijding, vrijheid.

Ik hoorde dat er plannen zijn om Bevrijdingsdag binnenkort Vrijheidsdag te gaan noemen. Dat moeten we niet doen! Vrijheid zonder bevrijding is niks. ‘Bevrijding’ betekent dat je wordt losgemaakt, *bevrijd*. En vul maar in waar het in jouw leven op van toepassing is. In een keurig burgermansleven kan het er nog heel ‘Egyptisch’ aan toegaan, als er geen sprake is van een uittocht, als je nooit opstaat. Als het nooit door je heen gaat: *Zal ik Jezus volgen? Zal ik het eens echt doen?*

Point of no return

‘Ze mochten eens berouw krijgen, dat volk van Mij’, zegt God. Hij is de grote Realist. Maakt u zich geen zorgen, God is geen idealist. *Hij weet wat van zijn maaksel zij te wachten* (Ps. 103:7, berijming 1773). Hij kent zijn volk door en door. Hij weet hoe dat eraan toegaat bij ons, hoe snel het allemaal anders kan worden. Velen van ons zitten in een levensfase waarin het zo snel anders kan worden. Het enthousiasme slinkt... wat wil ik nou eigenlijk? Je wilt het liefst terug, dan hoef je niet na te denken. Mozes, waarom heb jij ons hier gebracht? Hier in de woestijn, is dit dan bevrijding? Zo hebben ze geroepen. God had het wel goed gezien. Maar Hij had ervoor gezorgd dat ze niet meer terug konden. Dat is wel heel genadig, niet? Mozes, waarom heb je ons hier gebracht? Ja, dat was de woestijn, maar ook dáár zorgde de Here voor hen. Elke dag was er de wolkkolom. Tot aan de intocht is dat zo gebleven. Ze riepen wel: ‘God is weg’ en: ‘we zien niks van Hem’, maar elke dag was er de wolkkolom. ’s Nachts was er een vurige kolom. Pilaren van trouw. De Here zorgde, Hij ging voor hen uit, Hij voedde ze met brood van omhoog, Hij verdreef hun vijanden. Maar ze zagen het niet.

Voor Andries Zoutendijk is de taal vehikel voor het geloof. In zijn preken roept hij een nieuwe wereld op, de wereld van het koninkrijk van God. Daarbij hoort onthulling en verheldering. Woorden moeten gaan oplichten. Want preken is iets zeggen over God. Ofwel: spreken namens God. Preken is 'de waarheid zeggen'. Maar dan niet als stelling, eerder als verwondering, verbazing.

De preken van Andries Zoutendijk kenmerken zich door een lyrische, maar ook directe taal. Ze roepen op, en schrijven niet voor. Zo laten ze ruimte voor eigen reflectie en toepassing. Daartoe nodigt deze bundel ook uit. De hoorder wordt serieus genomen als weldenkend mens van de 21e eeuw, en wordt tegelijk aangesproken in zijn fundamentele mens-zijn. De preken raken aan het verlangen en het hart.

Deze bundel bevat de vijftien mooiste van alle preken die Andries Zoutendijk in de afgelopen twintig jaar hield in de Jacobikerkgemeente. De selectie en samenstelling was in handen van Beatrice de Graaf, Barbara Lamain en Koos van Noppen.

ISBN 978 90 435 3219 8 | NUR 707

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

9 789043 532198 >